

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Sectio II. De Cambio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63780)

SECTIO II.

De Cambio.

§. 45.

Cambium ex antiquissima nominis usurpatione Permuta-
tionem, traditionemque de manu in manum denotat. *Cambiè*
Cham enim pro manu in vetustis monumentis poni observa-
tur. (a) Græcam originem vocis *cambire*, *campfare*, ἀπὸ τῆς
καμπω, ἐκαμψα ducunt aliqui. (b) Vetustissimis jam Roma-
nis in usu fuisse hæc vocabula, certum est: (c) magis au-
tem trita fuerunt sequentibus sæculis. (d) *Concambium* &
Concambiare apud MARCULPHUM, & cæteros Formula-
rum Collectores sæpe legimus. In hoc sensu, quo Permu-
tatio quarumcunque rerum denotatur, *Cambii* origo re-
peti potest ab initio mundi. (e)

(a) In Lege Salica Tit. 23. n. 1. edit. Herold.

(b) PRISCIANUS lib. 10.

(c) ALCIATUS *Parerg. lib. 1. c. 45.* DUCANGE *Glossar. V. Cambire.*

(d) Leg. Bajuvar. tit. 15. c. 8. Lib. 1. feud. tit. 4. §. 2. eod. lib. 1.
tit. 22. lib. 2. tit. 25. Item in Iure Canonico c. 6. de Exception.
C. un. §. pro decima. Extrav. Com. de Decim.

(e) Vid. SCACCIA de *Commerc. §. 1. q. 6. n. 2.* GEORG. HENR.
AYRER *Diatr. de Cambialis Instituti vestigiis apud Romanos.*

§. 46.

Nomen *Cambii* postea translatus est ad permutationem *Nomen*,
pecuniæ, & à multis gentibus retentum, modica literarum
inflexione. Itali & Hispani *Cambio*: Galli *Change*: Angli *Ex-*
change pronuntiant. Germani ex idiomate suo permuta-
tionis vocem usurpant dicendo, *Wechsel*, Belgæ *Wissel*. Græcè
dicitur κῶμπος, seu explicatiùs ἀργυρίᾳ ἀλλάγη, pecuniæ muta-
tio, (a) unde *Lagii*, *Agio*, appellatio orta est.

(a) Apud POLLUCEM *Onomast. lib. 3. c. 9.*

§. 47.

*Et usus
aliquis*

Cambia minuta seu manualia, quibus diversæ nummorum species apud mensam confestim permutari solent, frequentia etiam antiquis temporibus fuerunt. Inde nomina Argentariorum, Trapezitarum, Mensariorum, & Nummulariorum in Legibus Romanis frequenter occurrunt. (a) Hos in pecunia foenori exponenda, rationibus conficiendis, pecunia trajectitia suo periculo credenda, in auctionibus, similibusque negotiis occupatos fuisse constat. (b) Tales fortè fuerunt Nummularii, quos eversis mensis è templo ejecit Christus. (c)

(a) Dicuntur etiam argenti distractores. *l. 27. C. de pignor. l. penult. §. 2. C. de const. pecun.* Item argenti venditores. *l. 12. §. 3. C. de cohortal.* Apud Græcos nomen habent *κολλυβιστών* & *νεγκυριστών*, qui à parvis Nummis, quos cum majoribus permutant, vel à modica mercede, quæ pro illa permutatione datur, appellationem suam trahunt.

(b) *L. 24. §. 2. ff. de reb. auct. Jud. possid. l. 18. pr. ff. de hered. petit. l. 88. ff. de solution.* CICERO *orat. pro Flacco.* JUSTINIAN. *Nov. 136. ibique* CUJACIUS.

(c) Forrè hi præter alias rationes foro communes, in templo meas suas posuerunt, ut in gratiam eorum, qui inferre pecunias Gazophylacio templi volebant, Nummos Judaicos & Samaritanos non sine lucro permutarent cum Denariis Romanis aut Rhodiis. Hi enim externi nummi eo tempore passim erant in manibus hominum; religionis tamen causa non offerebantur in templo ob impressam effigiem Cæsaris, Solis, Apollinis aut aliorum Deorum.

§. 48.

Valde antiquus:

Cambia locatia, & trajectitia, quibus permutatio pecuniæ ita fit, ut pro pecunia uno loco accepta, tantundem alio loco solvatur, non omnino incognita apud Romanos fuisse videntur. Certè huic populo, qui tot diffitorum Regnorum negotiis erat implicitus, commodissima potuit

tuit esse hæc via transportandi pecunias. Unde CICERO (a) quærit ex Attico, quod filio suo opus fuerit Athenis, *permutarîne possit, an ipsi ferendum sit?* id est, an filius pecuniam secum afferre Athenas debeat, an occasio detur illam permutandi, ut quam pater Romæ solverit, alius Athenis filio reddat. Idem se Laodiceæ per paucos dies commoraturum scribit, dum pecuniam acciperet, quæ ipsi ex *publica permutatione* deberetur. (b) In eundem sensum intelligi potest, quod Author Declamationis (c) in Sallustium dicit, Sallustium ex Africa interiore tantum exhausisse, quantum potuit aut *fide nominum transjici*, aut in naves contrudi. (d)

(a) *Ad Atticum lib. XII. epist. 23.* Vid. *ad eund. lib. V. ep. 15 lib. XV. ep. 15.*

(b) *Ad familiar. lib. III. ep. 5. item lib. II. ep. 17.*

(c) Quæ Ciceroni tribuitur.

(d) DANIEL CRISPINUS, qui Notas in usum Delphini adjecit, *fide nominum* explicat gallicè *par lettre d'échange.*

§. 49.

Quæcunque demum rudia negotii cambialis initia fuerint; commerciis dein magis magisque efflorescentibus ad summum perfectionis gradum perductum est cambium, & in artem peculiarem abiit. Italos imprimis formam dedisse commerciis Collybisticis, ipsa vocabula, hujus negotiationis propria, innuunt, quæ omnia Longobardicæ esse originis videntur, (a) & inter nostros Camplores recepta sunt. In Germania tamen major huic arti perfectio adjecta est. Consideremus breviter ejus I. Naturam. II. Obligationem. III. Honestatem.

(a) Gliscentibus dissidiis Gibellinorum & Guelphorum, multi Itali sedibus suis ejecti, in vicinas Provincias se contulerunt, ubi subsidio cambii ex patria sua receperunt vel pretium bonorum suorum, vel redditus annuos.

Art. 1.
CAMBII
NATURA.

Cambium
est Contra-
ctus

§. 50.

Cambium verum, de quo solo hîc loquimur, definiri potest, *Contractus Juris Gentium nominatus bonæ fidei, solo consensu perfectus, de pretio campfori dando, & literis ab eodem campfore tradendis ad tantundem alibi recipiendum.* (a)

(a) Vid. DUPUIS de l'art des lettres de Change. cap. 3.

§. 51.

Juris
Gentium,

Dicitur *Contractus Juris Gentium*, quia mutuo plerorumque populorum consensu ad faciliorem commerciorum usum, posterioribus sæculis est introductus, quamvis Jura Cambialia diversorum locorum non in omnibus articulis inter se consentiant. (a) Ob præstantiam enim & utilitatem hujus negotiationis decebat, ut præter consuetudines, quæ inter Mercatores inoleverunt, etiam leges cambiales publica auctoritate conderentur. Unde in decidendis causis cambialibus habenda inprimis ratio pactorum, quæ inter cambiantes honestè intercesserunt: dein Legum cambialium cujusvis loci: tum consuetudinis & usus cambialis: denique juris statutarii, vel hoc deficiente, juris Romani communis circa contractus, quorum aliqua species in commercio cambiali contineri videtur.

(a) Plerarumque in Europa provinciarum aut urbium leges Cambiales in unum Volumen collegit JOAN. GOTTLIEB SIEGEL, sub titulo: *Corpus Juris Cambialis.*

§. 52.

Nominatus
est,

Dicitur *Contractus nominatus*. Quamvis enim nomen *Cambii* aliis olim contractibus tributum fuerit, (§. 45.) & hodie etiam nonnunquam tribuatur: simpliciter tamen & absque addito usurpatum ex communi plurium gentium usu & acceptatione denotare solet non alium, nisi definitum hoc

hoc loco contractum, (§. 50.) qui proin inter singulares contractus *nominatos* hujus temporis numerari debet.

§. 53.

Nam quando intelligimus permutationem unius fortis *(Distinctus à Cambio improprie dicto)* pecuniæ pro alia, v. g. nummi aurei pro argenteis; solemus nominare *Cambium minutum, manuale*. (§. 47.) Quando autem ad evitandam usuræ infamiam Cambium fingitur, & revera mutuum celebratur, vocari solet *Cambium siccum*, (a) *adulterinum*, vel honestiore vocabulo apud eos, qui ab usuris non abhorrent, *Cambium proprium*, ubi duæ tantum personæ contrahunt, & uterque contrahens duarum personarum vicem sustinet, adeoque literæ cambiales in *proprium* commodum solius creditoris formantur, verèque sunt chirographa, cambiorum schemate induta. Scilicet quando id agitur, ut pecunia credita post intervallum eodem loco cum fœnore ob ejusdem usum solvendo, reddatur. (b). Hujus fictitii Cambij, utpote contractus (nisi alius extraneus occurrat titulus) verè usurarii prohibitio continetur in Constitutione PIIIV. PII V. & aliorum Principum sæcularium. (c) Apud eos verò, qui usuras permittunt, eam habent utilitatem ejusmodi Cambia sicca, ut more aliorum cambiorum possint indossari, facillimè præscribantur, & non secuta solutione locus sit executioni cambiali.

(a) *Siccum* vocari videtur, quod succo, & vigore suo destitutum, nudum Cambii nomen præsefert. Alii suspicantur, *Siccum* dici, eo quòd mare non transgrediatur. Cum enim præcipuè Venetiis, & Genuæ, quæ urbes mari Adriatico & Mediterraneo adjacent, cambia in Provincias ultra hæc maria sitas celebrarentur, fortè per ludibrium *sicca* appellabantur, quæ locum, ubi eriguntur literæ, non egrediebantur.

(b) Hoc Cambium tanquam licitum, cum aliis Acatolicis admittit HEINECCIUS *Element. Jur. Cambial. c. 1.* & singulari libello cautelas artis hujus tradit cit. Gottlieb SIEGEL sub titulo: *Gürsichtiger Wechsel-Glaubiger*. Item in *Corp. Jur. Cambial.*

Diff. III.

D

bial.

26 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

bial. part. 2. Einleitung zum Wechsel. Recht. ubi p. 1. c. 1. §. 12.
ponit hanc formulam literarum Cambii *sicci*, seu *proprii*.

A Dieu!

Leipzig den 10. Jul. 1742.

2000. Thlr. $\frac{2}{3}$ Stücke.

Gegen diesen meinen Sola-Wechsel. Brieff gelobe ich Ends benannt
ter an Herrn Hieronymus Profit, oder Ordre / künftige Michaelis-
Messe zu Leipzig / die Summe von 2000. Thlr. $\frac{2}{3}$ Stücke /
schreibe zwey tausend Thaler / nebst denen Interessen à 6. pro
Cent. zu bezahlen. Valuta richtig erhalten / leiste zu gesetzter Zeit
gute Zahlung / und nehme GOTT zu Hülffe.

An mich

Heinrich Vorger.

Heinrich Vorger / zur Zahlungszeit
in Leipzig / oder wo ich sonst anzutreffen:

(c) PIUS IV. Const. 1. ann. 1560. PIUS V. Const. 118. ann. 1571.
apud Cherub. tom. 2. Vid. ordinatio Cambial. Viennens. Austr.
ann. 1717. art. 54. Bulsanensis ann. 1719. cap. 50. Add. SCAC-
CIA de Commerc. §. 1. q. 7. n. 19. NICOL. DE PASSERIBUS
de script. privat. lib. 3. tit. de Literis Cambii à n. 6.

§. 54.

Bonæ fidei,

Est hic Contractus *Bonæ fidei*, more aliorum contra-
ctuum Romani Juris, cum quibus *Cambium* affinitatem ha-
bet, præcipuè Emptionis. Venditionis.

§. 55.

*Solo con-
sensu per-
fectus,*

Perficitur autem *solo consensu* ad imitationem Emptio-
nis. Venditionis, quo consensu posito neuter contrahentium
resilire potest. Ex legibus Cambialibus diversarum Regio-
num, hic consensus per chirographum probari in judicio
debet. Ipsæ tamen literæ Cambiales nonnunquam differri
possunt, ita ut ex prævia conventionem vera actio Cambialis
ad literas istas suo tempore expediendas competat: nisi for-
tè solis verbis habeatur fides, & restituatur alibi pecunia
absque præsentatis literis. Vicissim non opus est, ut Valuta
actu præstetur: sufficit mutua conventio de ea tradenda. (a)

(a) Vid. III. WOLFIUS de Jure Nat. p. 5. §. 32.

§. 56.

§. 56.

Remittens consentit *de pretio Campsori dando*. Quatuor *De pretio Campsori dando* personæ in vero Cambio interveniunt. I. Persona quæ pecuniam alio loco solvendam dat : hæc vocatur *Remittens* seu *Campsarius*, *le Doneur de valeur*. II. Persona quæ curam, ut pecunia sibi data, alio loco restituatur, in se suscipit, quæ appellatur *Trassans*, aut *Campsor*, *le Tireur*. III. Persona, quæ pecuniam alio loco restituit; & appellatur *Trassatus*, seu *Acceptans*, *accepteur*, *Payeur*. IV. Persona, cui alio loco solvitur, quam *Præsentantem* seu *Exactorem* (*le Porteur*) dicimus, quia literas cambiales *Trassato* præsentat, & exhibet, ac in harum vim solutionem ab eodem exigit. *Remittens* igitur *Campsori dat pretium*, seu pecuniam, quæ in literis cambialibus *Valuta* dicitur.

§. 57.

Consensum vicissim ponit *Campsor de literis tradendis*, *Et literis* quæ cambiales vocantur. Apponere juvat unicum harum literarum exemplum ex communi usu formatum. Plures formulas passim videre est apud Auctores de Cambio tractantes. (a)

Laus DEO! Augustæ die 1. Julii 1751. pro Thal. 1000. curr.
His *vixis* placeat solvere *Lipsiæ* pro his meis primis cambialibus literis *D. Eustachio à larga manica*, vel causam ab eo habituro *thaleros mille monetæ currentis*, valuta accepta à *Sempronio*, refer in rationes secundum tenorem literarum avisoriarum. Vale.

Annaeus Seneca.

D. Ærutio Cujatio

Lipsiæ.

Prima.

(a) SCACCIA de *Commerc.* §. 1. q. 1.

§. 58.

Ab eodem
Campfore
tradendis,

Hujus formulæ tres sunt partes. I. *Lemma* continens votum, Invocationem, vel laudem DEI: locum ubi scriptum est *Cambium*: diem, mensem & annum: denique summam pecuniæ exactori solvendæ, expresso simul monetæ genere. II. *Literæ* ipsæ, ubi præter locum, quo solutio exigetur, vel exprimitur dies solutionis; vel insinuatur, mox *visis* literis solutionem præstandam esse; vel refert se *Campfor à uso* ad consuetudinem singularum Provinciarum legibus firmatam. (a) Exprimitur autem mandatum verbis sive precativis, sive imperativis. (b) Fit mentio *Literarum cambialium*, addita etiam qualitate, quòd sint *solæ*, vel *primæ*, vel *secundæ*; quia pro majore securitate nonnunquam dantur literæ iteratæ. Adjicitur nomen & prænomen *Exactoris*, seu *Præsentantis* Eustachii, cum clausula de eo, qui ab ipso mandatum exhibebit. Exprimitur etiam summa solvenda, & monetæ genus: si hoc non nominetur, solvitur moneta currens. Item *Valuta*, qua profitetur *Annæus Campfor*, sibi jam esse satisfactum à *Remittente* Sempronio: alicubi tamen ordinatum est, ut addatur, an valuta fuerit recepta in pecuniis, mercibus, nominibus, aut qua alia ratione. (c) Indicatur simul, quo pacto sit *Acceptanti* *Ærutio* iterum satisfaciendum. Modus autem iste indicatur per separatas literas (*Avisorias* vocant) in quibus *Campfor* certiore reddit *Acceptantem* de *Cambio* ad ipsum hoc die trassato, rogatque ut illud honorare velit, indicans simul, qua ratione satisfactio ipsi sit præstanda. III. *Subscriptio*, à dextra nomen *Trassantis* adscribitur: ad sinistram nomen *acceptantis* in dativo casu. Sigilli plerumque non est usus. In aliquibus locis requiritur charta signata.

(a) Qui plura de his solutionum terminis scire amat, consulat *Le parfait Negociant, par Jacques SAVARY tom. 1. lib. 3. c. 5.*
DU.

DUPUIS *L'art de lettres de Change. c. 4.* SIEGEL *Einleitung zum Wechsel-Recht / part. 2. c. 5. §. 11.*

(b) Vid. SCACCIA *de Commere. f. 2. Gloss. 5. n. 450. & Gloss. 9. n. 6. 7.*

(c) Ordonnances de Louis XIV. &c. Sur le commerce &c ann. 1673. tit. 5. art. 1. & 28. SAVARY *loc. cit. c. 4.*

§. 59.

Harum literarum finis præcipuus tendit *ad tantundem Ad tantundem alibi recipiendum*, quantum scilicet Sempronius Remittens *tundem alibi recipiendum* dedit Campsori Trassanti. Exactor igitur Eustachius literas cambiales ad se missas maturè præsentat Ærutio Trassato, rogátque ut eas honorare velit. Si Ærutius promittat se soluturum, acceptatio subjicitur literis, teneturque acceptans ad solutionem præstandam, non obstante quocunque prætextu erroris &c.: si non acceptet, mox à Sempronio, adhibitis Notario & duobus testibus protestatio facienda est, cum reservatione juris sui, tum ad restitutionem valutæ, ratione negatæ solutionis; tum ratione damnorum, interesse &c.: fitque Instrumentum à Notario & testibus subscriptum, ex quo agitur postea contra Trassantem. Si tamen Trassato non acceptante literas, alius ejus loco, quasi per negotiorum gestionem acceptat, acceptatio fieri dicitur *in honorem trassantis*, (a) & Præsentans in talem acceptationem, ac subsequenter solutionem consentire tenetur.

(a) Vulgo *acceptation per honor.*

§. 60.

Ut securior, fideliórque hæc esset solutio, statutum est Amstelodami (a) ut literis cambialibus, quæ saltem ad trecentos florenos excurrunt; non privatim ab iis, ad quos literæ inscribuntur, sed in publica Mensa Collybistica satisfiat. Audiri meretur Isacius PONTANUS, (b) qui circa illud ipsum tempus, quo ordinatio hæc primùm facta est,

Quod aliqui fit in Curia publica.

D 3

scri-

30. CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

scripsit his verbis: *Mensæ argentariæ, sive Collybisticæ Præfectos, qui tres numero sunt, Commissarios vulgo nominant. Ante triennium demum (scripsit anno 1611.) ipsum institutum obtinere cœpit, abrogatis atque inhibitis cæteris omnibus, quicunque ex civibus huic passim negotio operam suam ac studium impendebant. Haud minimum hodie & emolumentum & commoditatis hanc rationem publicis commerciis adferre constat. Nam præterquam quoddam nummi & monetæ omne genus legitimum & æquabili hic pretio haberi, eorundemque permutatio fieri, & facili & haud magno impendio possit, etiam maximum in tesseris Collybisticis, quas *Wissel-brieven* vulgo nominamus, usum obtinet. Nam Mercatores plerumque paratam, quam habent pecuniam in hanc veluti publicam custodiam deponunt: & quantum cuique ibi in arca sit, publice à scribis in tabulas refertur. Et si contingat, literas Cambiæ seu Collybisticas alicui mitti, ex summæ portione, quam illatam habet, tantum quantum sufficiat, aufertur, & nomini ac summæ alterius vicissim apponitur. Quin & Cambiæ, ut vocant, literæ omnes si tempore suo non persolvantur, per apparitorem Cameræ contra tergiversatores ac tricones ejusmodi nummarios protestatio confestim instituitur, aded ut ingens perpetuo apud hos, ut sic dicam, publicos gazophylacas, auri vis & deponatur, serveturque.*

(a) *Ordinat. Civit. Amstelodam. de Cambio §. 1. & 2. apud SIEGEL Corp. Jur. Camb. p. 1. fol. 481.*

(b) *Rerum & Urbis Amstelodamens. hist. lib. 3. c. 5. quod inscribitur, de mensa collybistica ejusque Præfectis: vulgo Commissarissen vande Wisselbanck.*

§. 61.

Art. 2.
CAMBII
OBLIGA-
TIO.
Ex Cam-
bio oritur
obligatio

Ex Contractu Cambiali (§. 57.) variæ oriuntur obligationes. I. Inter Sempronium Remittentem & Annæum Campsorem. Remittens seu Campsarius obligatur ad præstandam valutam, vel statim, vel si ita conventum fuerit, quamprimum ipsi acceptatio facta innotuit. Campsor autem obliga-
tur

tur curare, ut pecunia conventa, loco & tempore conven- ^{inter Re-}
to, *Præsentanti* solvatur. In hunc finem dat literas Cambiales, ^{mittem-}
quarum dominium transfert in *Remittentem*, sicut vicissim ^{tem &}
iste in *Campforem* transfert dominium pecuniæ, quam dat ^{Campfo-}
cambio. Unde si hæc literæ à *Trassato* non acceptentur, te- ^{rem:}
netur *Campfor* non tantum restituere valutam, sed etiam com-
pensare damna & interesse.

§. 62.

II. Inter Annæum *Trassantem*, & eum, cui injuncta est so- ^{Interi-}
lutio, seu *Ærutium Trassatum*, intercedit species Mandati, *Trassan-*
quia acceptans, suscepto illo mandato, ad solutionem pro ^{tem &}
alio præstandam, adeoque ad negotium alienum expedien- ^{Trassa-}
dum obligatur. Unde iste cambium acceptare invitus non ^{tum:}
tenetur, nec solet acceptare, nisi prius per literas *avisorias*
certior reddatur, qua ratione sibi satisfacturus sit *trassans*:
solutio autem Cambio refusionem pecuniæ modo indicato
à *Trassante* exigit, cum honorario, vulgò *Provision*, quod
Acceptanti debet *Trassans* pro solutione vel honoratis literis
cambialibus, quod alicubi est triens thaleri pro centum.
Cavere autem debet *Trassatus*, ne fines mandati egrediatur,
solvendo ante tempus, ante conditionem literis expressam,
aut in alia moneta, quam præscriptum fuerit; circa hæc
enim non teneretur *Trassans*. Qui in honorem *Trassantis* li-
teras Cambiales ad se non directas acceptavit, tenetur sicuti
Trassatus, & persecutionem habet adversus *Trassantem*. Unde
hæc acceptatio fieri tantum solet cum Protestatione. (a)
Imò ipse *Trassatus* in quibusdam casibus non aliter acceptat
literas, nisi prævia protestatione, idque significat, adjectis
sua acceptationi duabus literis S. P. vel tribus S. P. C. id
est, *sous protest à Compte du Tireur*, seu ad rationes *Trassan-*
tis. Fieri hoc solet, si literæ dentur ad rationes cujusdam
tertii, cujus fides vacillat apud acceptantem. (b)

(a) Sous protest. Sopra protesto.

(b) De hac acceptatione S. P. C. vid. DUPUIS. l. c. cap. 9.

§. 63.

§. 63.

Inter Re-
mittentem &
Præsentantem:

III. Inter Remittentem Sempronium, & Præsentantem Eustachium diversa potest esse obligatio pro diversitate circumstantiarum, & negotii inter illos acti. Nonnunquam enim Præsentans fit dominus Cambii, si istud restituta valuta emerit: aliquando est mandatarius tantum, si pecuniam nomine Remittentis exigit. Sæpe idem est Remittens, qui & Præsentans: in hoc tamen casu contractus iste à Cambio sicco sufficienter per hoc distinguitur, quod pecunia in uno loco Campsori tradita, in alio remoto loco restituatur.

§. 64.

Inter Ac-
ceptantem &
Præsentantem:

IV. Inter Acceptantem Ærutium, & Præsentantem Eustachium. Nam Cambio semel acceptato, obstringitur Acceptans ad solutionem: nec potest alium, v. g. debitorem suum, invito Præsentante pro se substituere. Clausula substituendi, Cambiis nonnunquam inseritur in favorem Præsentantis, non autem in favorem Acceptantis. Si ad legum Romanarum normam loqui placeat, plerumque inter Acceptantem & Præsentantem non intercedit verus contractus, quia uterque agit ex mandato, & ex alieno negotio, nisi fortè limites mandati egrediantur. Unde si Acceptans, etiam post acceptationem neget solutionem, potest tamen in tali casu etiam conveniri Trassans, tanquam mandans principalis.

§. 65.

Prima ex
his obliga-
tionibus
est princi-
palis.

Ex dictis conventionibus, prima tantum, (§. 61.) quæ est inter Remittentem & Trassantem, est principalis, & strictè constituit Cambium: reliquæ executionem negotii cambialis concernunt.

§. 66.

Accedit
Indossatio,

Huc etiam pertinet Indossatio, quando Præsentans pro valuta accepta alteri dat literas cambiales, jusque suum cedit, si

si tamen illarum dominus fuerit. Hunc qui jus suum cedit, vocamus *Indossantem*; alterum cui ceditur, *Indossatarium*. Nomen inde trahitur, quia cessio *in dorso* literarum cambialium scribi solet. *Trassans* *Indossationi* consentire intelligitur per verba in literis cambialibus adjecta: *vel causam ab eo habituro*, vulgo *ordre*. (§. 57.) *Indossatarius* igitur succedit in locum *Præsentantis*, & *Indossans* respectu ejus repræsentat *Trassantem*; perinde enim est, ac si *Indossatarius* pecuniam cambio daret *Indossanti*, & ab eo literas cambiales acciperet. Unde *Indossatarius*, postquam de valuta satisfecit, & *Indossantem* & *Trassantem* sibi obligatum habet ad valutam restituendam, & interesse præstandum, si fortè literæ cambiales non acceptentur, aut non solvantur. Iterata *Indossatio* appellari solet *Giratio*, *Cambium giratum*, quando scilicet *Indossatarius* literas cambiales sibi *indossatas*, rursus alii cedit. Hoc si sæpius fiat, *Indossatarius* ultimus omnes *Indossantes* sibi obligatos habet.

§. 67.

Similiter accedere solet aliqua obligatio erga *Proxenetas*, *Et Pro-*
quorum opera mercatores uti solent in negotiis cambialibus, *xeneti-*
vulgo *li Sensali*, *les Courtiers*; his debetur honorarium seu *Pro-*
xeneticum, vulgo *senferie*, vel *Courtage*. *cum.*

§. 68.

Frustra conantur aliqui negotium cambiale ad normam *Art. 3.*
cujusdam contractus in Jure Romano cogniti exigere. Con- *CAMBII*
currunt quidem aliquæ conventiones, non ab similes Man- *HONE-*
dato, negotiorum gestionibus &c. in Jure Romano pridem or- *STAS.*
dinatis: unde etiam quando tum ex lege cambiali, tum ex *Contra-*
consuetudine decidi dubium in casu particulari non potest, *ctus Cam-*
recurritur circa ejusmodi obligationes ad Jus commune Ro- *bialis non*
manum. Verùm principalis conventio, qua *Cambium* *antiquis*
constituitur, (§. 65.) inani labore ad contractum qualem- *Legibus*
Romanis,
Diff. III. E cun-

34 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

cunque Romani Juris refertur. (a) Imò etiam accessoriae obligationes induunt naturam hujus novi contractus, posterioribus sæculis legitima auctoritate ordinati; sicuti Pacta contractibus adjecta, sequuntur naturam contractuum. Nam ut in Cambio Trassans impleat obligationem erga eum, cui inscriptæ sunt literæ cambiales, vel qui in honorem Trassantis acceptavit, non agitur ex mandato, vel negotiorum gestione: sed satisfactio urgetur persecutione cambiali, quæ longè diversas ab Actionibus, Jure Romano competentibus, qualitates habet.

(a) Vid. GIBALINUS de Usur. lib. 5. c. 1. art. 4.

§. 69.

*Sed posterioribus
sæculis re-
gens ordi-
natus est:*

Est igitur Cambium, Contractus posterioribus sæculis constitutus & ordinatus, in quo licitè collocari pecunia potest ad lucrum, cum utilis sit Reipublicæ, & Legibus Justitiæ ac Charitatis non difformis.

§. 70.

*In quo pe-
cunia col-
locatur ad
lucrum:*

In Cambio collocatur pecunia ad lucrum: Campsor enim curat alibi reddi centum, cum ipse acceperit centum & decem, quin committat usuram, quæ locum habet in solo Mutuo, à quo longissimè abest Cambium.

§. 71.

*Est utilis
Reipubli-
cæ,*

Et Statuta Principum, & vota privatorum libentissimè indulgent hoc lucrum Campsori ex mercede cambiali, ob maximas utilitates, quas iste contractus affert tum Reipublicæ, tum privatis personis. Beneficio enim Cambii pecunia in locis maximè diffitis potest solvi; & à peregrinantibus ubivis locorum ea monetæ species, quæ ibi usitata est, potest accipi. Maximam inde commoditatem, tum mercatorum, tum aliorum negotiis præstari, nemo

pru-

prudens negaverit, si difficultatem transportandi in loca
diffita pecuniam, & nummorum in singulis Provinciis usi-
tatorum diversitatem consideret. Accedit, quod Contra-
ctus Cambii, præ omnibus aliis conventionibus certissimum
atque securissimum in numerationibus & commerciis sortiatur
eventum, & paratissimam habeat executionem, quam nulla
leutationis, revisionis, imò suo modo ne appellationis
quidem remedia retardant, accedente mox apprehensione
personæ, vel immissione in bona. Et hæc quidem omnia
sine ulla solennitate Processus, simplicissimo, simulque effi-
cacissimo modo administrantur. Ex hac sola ratione quàm
opportunum negotiis pecuniariis sit Cambium, illi expe-
riuntur, qui ex literis cambialibus agunt. *Utilis igitur Rei-*
publicæ est Contractus Cambii, quem, ut S. PIUS V. in sua
Constitutione loquitur, necessitas publicæque utilitas induxit.

§. 72.

Quamvis leges *Charitatis* præcipiant, ut alterius necessi- *Ad Cha-*
rati, vel re vel opera mea subveniam; non tamen semper *ritatis,*
exigunt, ut gratis id faciam, modò alter vicissim dare vel
facere possit, quod mihi profit. (§. 8. 9.) Nemo igitur,
extra singulares casus, gratis in se suscipere tenetur curam,
ut pecunia sibi hoc loco numerata, restituatur in alio dif-
fiso loco, tempore convento, & quidem in ea monetæ
specie, quæ ibi est usitata. Consequenter mercedem cam-
bialem accipere possunt, salvis *Charitatis* legibus, illi præ-
cipuè, qui operam suam cuiusvis paratam offerunt.

§. 73.

Neque *Iustitiam* lædi, censendum est, modò merces *Et Justi-*
cambialis major non sit, quàm prudenti peritorum iudicio *tis Leges*
juxta particularium circumstantiarum exigentias æstimetur. *exactus,*
In promptu habere diversas pecuniarum sortes, easque con-
tinuis mutandi valoris, aliorumque casuum periculis expo-

E 2

nere;

nere; lucri ex otiosis pecuniis captandi opportunitatem negligere; securè absque ullo alterius, in cuius gratiam id fit, periculo pecuniam in locum maximè dissitum, ope literarum quasi trajicere, restituendam ibi in fortibus eo loci usitatis; famulos ad hæc negotia alere; periclitari tum de horum famulorum, tum de correspondentium fide & facultatibus; officio publico se ad ejusmodi curam, industriam & onera, tum in translandis, tum in solvendis cambiis obstringere: hæc omnia sunt pretio valde æstimabilia, & meritò per mercedem cambialem compensanda.

§. 74.

*Æquali-
tate*

Si ista omnia in computum veniant, (§. 14. 15.) facile erit rerum harum peritis, invenire æqualitatem in cambio inter datum & acceptum, quæ ad Justitiam contractus requiritur. (§. 12.) Licet autem interdum Campsores nullum patiantur damnum, nullum periculum subeant, nullum laborem impendant in procuranda restitutione pecuniæ alibi solvendæ; possunt nihilominus lucrum aliquod exigere; cum ea per accidens in favorem quorundam Campsorum fortè eveniant, illaque facilitas procurandæ solutionis ex Campsoris statu & industria proveniat, non autem ex persona illius, qui literas Cambii accipit. (a)

(a) Vid. GENET *Theol. Moral. tom. 1. tr. 5. c. 1. q. 11.* PONTAS *Dictionar. Cas. Consc. V. Nummularius. Cas. 1. Edit. Luxemburg.*

§. 75.

*Ex diver-
sis circum-
stantiis*

Alios insuper titulos enumerant Mercatores, ex quibus modò majus, modò minus possit esse pretium, quo literæ cambiales redimuntur. Ejusmodi titulum præbet diversus valor, qui eidem monetæ in diversis locis est impositus. Unde literæ, vi quarum centum aurei Hungarici in hac ipsa monetæ specie, Romæ erunt solvendi, plus æstimantur in

Ger-

Germania, quàm centum aureis Hungaricis; quia hæc moneta species majorem habet valorem impositum Romæ, quàm in Germania. Attendunt etiam Mercatores majorem abundantiam, vel defectum pecuniæ in uno loco præ altero: ubi enim abundant pecuniæ, vilior est earum æstimatio. Item in considerationem trahunt copiam vel raritatem literarum cambialium, quas una civitas ad rationes alterius tenet. Sive enim cambium consideretur habere conformitatem ad leges emptionis, sive ad leges permutationis; æqualitas in tali contractu servanda, plurimum dependet ex raritate vel abundantia mercis. (a)

(a) Vid. SAVARY lib. 3. c. 3.

§. 76.

Non est hujus loci, justitiam singulorum titulorum, ex quibus Campsores lucrum ex Cambio percipi posse credunt, examinare. Conqueruntur isti, ejusmodi titulos rejici sæpe ab iis, qui negotiationis cambialis exactam notitiam non habent. Certum tamen etiam videtur, sæpe sub nomine & specie Cambii, peccari contra Justitiam, lædendo æqualitatem in omnibus contractibus permutatoriis necessario observandam. Æqualitas autem in Cambio requiritur I. circa pecuniam hinc dandam, & alibi solvendam, non considerata sola quantitate pecuniæ, sed habita comparatione locorum, cum eadem pecuniæ summa in uno loco majorem, quàm in alio valorem habere possit. II. circa mercedem cambialem, respondentem operæ, periculo, aliisque circumstantiis: quæ proportio vel communi usu aut lege taxatur, vel prudenti judicio æstimatur.

§. 77.

Unde S. PIUS V. (a) quædam in Cambio reali servanda præscribit, ne legitimus hujus conventionis usus ob illicitis periculis

E 3

quæ.

lofis con-
ventioni-
bus.

quæstus aviditatem depravetur. I. tanquam usurarius declaratur & prohibetur mos ille, quo *Campsores præstitutum solutionis terminum, lucro ex tacita vel expressa conventionem recepto, seu etiam tantummodo promisso, differunt.* Nam ob solam solutionis moram lucrum exigi non potest. (*Diff. I. §. 185.*) II. Cavet S. Pontifex, ne deinceps quispiam audeat, sive à principio, sive aliàs certum & determinatum interesse, etiam in casum non solutionis pacisci. Quamvis enim debitor solutione convento tempore non præstita, teneatur ad id, quod creditoris interest, nihilominus præviam talem taxationem prohibitam vult Sanctus Pontifex, ne via usuris & fraudibus pateat. (b) III. Cavet, ne quis audeat cambia aliter, quàm pro primis nundinis, ubi illæ celebrantur; ubi verò non celebrantur, pro primis terminis juxta receptum locorum usum exercere, abusu illo prorsus rejecto, cambia pro secundis & deinceps nundinis, sive terminis exercendi. (c) Cùm autem Sanctus Pontifex aliud per hoc non intenderit, quàm præcavere periculo usuræ, quando cambia dantur ad secundas vel tertias nundinas, ad duos vel tres terminos; & tali ratione ob solam solutionis dilationem lucrum majus exigitur: hinc NAVARRUS (d) existimat, limitandam hanc esse Constitutionem, quoad effectum cavius cambiendi; cùm non videatur S. PIUS prohibere, ne major dilatio detur debitori sine ullo majori campsores lucro. Certè in nostris partibus nihil frequentius est, quàm dare cambiales literas ad secundas nundinas, ad duos vel plures terminos, à deux usances, à doppio uso. Cùm nostri mercatores se Piana Constitutione quoad hunc articulum non obstrictos credant, attendere tamen debent, ne ob solam solutionis dilationem, absque alio concurrente justo titulo, lucrum exigant, quod naturali obligationi Justitiæ adversaretur. (e)

(a) *Constit. in eam. 118. ann. 1571. apud Cherubin. Bullar. tom. 2.*

(b) Hanc Constitutionem de interesse ab initio non taxando, ad alios contractus extendi non debere observat REBELLUS de oblig.

oblig. Just. p. 2. lib. 11. q. 13. cum aliis, quorum mentionem fecimus Diff. II. post §. 29.

(c) Nundinae seu feriae, ad quas Mercatores potissimum solutionem solent remittere, celebrantur statutis anni temporibus Placentiae in Italia, Lugduni in Gallia, Metinae in Hispania, & Francofurti in Germania.

(d) *Manual. Confess. c. 17. n. 301. V. nota quinto.*

(e) Ex simili ratione saepe suspectum est Cambium, quod vocare solent Francofurtense, de quo agit LESSIUS *de J. & J. lib. 2. c. 23. dub. 6.*

§. 78.

Hæc abunde pro nostro Instituto sufficiunt. Non enim id intendimus, ut de Contractu Cambiali plenam trademus doctrinam, sed solum ut exhiberemus exemplum Contractus sub antiqua appellatione recentioribus sæculis per novas Principum & Populorum leges ordinati, in quo juxta effatum SS. D. N. BENEDICTI XIV. collocari pecunia potest ad lucrum. (a) Juvat jam transire ad alia similium Contractuum exempla.

(a) Copiosè de Cambio tractant ex Auctoribus per hanc Sectionem allegatis, LESSIUS, REBELLUS, SCACCIA, NICOL. DE PASSERIBUS, GIBALINUS, AYRER, HEINECCIUS, SAVARY, DUPUIS, SIEGEL.

Item GAITUS *de Credito c. 2. tit. 7.*

LEOTARDUS *de Usuris quest. 25. 26.*

CAJETANUS *Opusc. tom. 2. tract. 7.*

SOTUS *de Just. & Jur. lib. 6. quest. 8. seqq.*

JOANN. DE MEDINA *de reb. per usur. acquis. q. 5. seqq.*

Card. de LUCA *de Usuris & Cambiis.*

MOLINA *de J. & J. tr. 2. disp. 398. seqq.*

STRYCKIUS *Vol. 7. Disp. 18. & inter Stryckii Dissertationes RHE-*

TIUS Vol. 9. disp. 17. de Versura.

JO. CHRISTOPH. FRANCK *Institut. Juris Cambial.*

Varii Auctores comprehensi in *Tract. Tractat. tom. 6. 7. 8.*